

Гудзь Т.П. Роль процентної ставки у формуванні фінансової рівноваги підприємства / Т.П. Гудзь // Фінансово-кредитна система: вектор розвитку для України: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (23-25 квітня 2015р., м. Ужгород). – Ужгород: Ужгородський національний університет, 2015. – С. 486-489.

Гудзь Т.П., к.е.н., доцент

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м.Полтава*

РОЛЬ ПРОЦЕНТНОЇ СТАВКИ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ ПІДПРИЄМСТВА

Серед численних зовнішніх монетарних факторів, які чинять вплив на фінансову рівновагу підприємства, провідне місце належить процентній ставці. Посилення рестрикційного характеру грошово-кредитної політики Національного банку України за умов економічної рецесії актуалізує дослідження її економічних наслідків для діяльності підприємств. У зв'язку з цим, ми приділяємо особливу увагу обґрунтуванню ланцюгової реакції монетарних імпульсів, що спричиняються зміною процентної ставки і позначаються на фінансовій рівновазі підприємства, захист якої є однією з основних функцій системи його фінансової безпеки.

Вагомий внесок у дослідження зазначеної проблеми зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Г. Габбард, А.С. Гальчинський, О.В. Дзюблюк, Дж.М. Кейнс, Ф. Мишкін, В.І. Міщенко, О.І. Петрик, М.І. Савлук, А.В. Сомик, В.С. Стельмах, Т.Є. Унковська, І. Фішер, М. Фрідмен та інші.

Процентний канал монетарної трансмісії традиційно вважається провідним каналом передавального механізму й описує вплив центрального банку на економіку через регулювання облікової ставки, яка виступає ключовим орієнтиром при формуванні банками своїх процентних політик [2, с. 63].

Так, проведення центральним банком грошово-кредитної політики з антиінфляційною метою пов'язане з підвищенням облікової ставки, що, відповідно, позначиться на подорожчанні банківських кредитів [3, с. 14]. Для одних суб'єктів господарювання фінансові ресурси стануть не доступними, що обумовить складнощі в управлінні грошовими потоками такі, як платіжний дефіцит та недостатність коштів для фінансування господарського циклу, а також змусить відмовитися від реалізації інвестиційних проектів.

Для інших підприємств подорожчання кредитів буде пов'язане із підвищенням фінансових витрат, для покриття яких необхідно знайти джерела. І не виключено, що запроваджених заходів економії буде не достатньо, що вимагатиме збільшення доходів, в тому числі, і за рахунок встановлення вищої ціни на продукцію власного виробництва. Таким чином, справджується теорія Г. Менша щодо одержання зворотного результату рестрикційної політики, яка мала антиінфляційну спрямованість, а призвела до зростання цін.

Разом з тим, підвищення процентної ставки відкриває можливість для зростання фінансових доходів суб'єктів економіки за рахунок одержаних відсотків по розміщених банківських вкладах. Однак, підприємства, які мали фінансові труднощі не зможуть скористатися вигідними депозитними продуктами банків. Надлишкова ліквідність як резерв формується підприємством у стані фінансової рівноваги. Розміщення тимчасово вільних грошових коштів – це привілей прибуткового підприємства, яке має достатній обсяг грошових надходжень для покриття витрат. Таким чином, процентна ставка відіграє роль інструменту несправедливого перерозподілу доходів: коли багатші стають ще багатшими, а бідні – ще біднішими.

Якщо центральний банк держави лібералізує грошово-кредитну політику, в рамках якої знижує облікову ставку, то цим він розширює можливості більшого кола клієнтів банків для задоволення їх попиту на гроші. Доступність фінансових ресурсів активізує інвестиційну діяльність підприємств та дозволяє збалансовувати грошові потоки на основі поточного банківського кредитування [2, с. 64]. І при умові економічного обґрунтованого ефективного використання

позикових коштів зниження облікової ставки на мікроекономічному рівні матиме такі позитивні наслідки: підвищення ділової активності, покращення платіжної дисципліни, зростання ефективності діяльності, зміцнення фінансової стійкості та конкурентних позицій на ринку, зростання ринкової вартості бізнесу, що об'єктивно обумовить досягнення підприємством стану фінансової рівноваги.

Разом з тим, активізація банківського кредитування пов'язана із розширенням потенційного кредитного ризику. Запобігти його реалізації, певною мірою, повинен банківський менеджмент шляхом підвищення стандартів та вимог щодо організації бізнес-процесу кредитування особливо на етапі оцінки кредитоспроможності позичальника та якості застави.

Важливо зазначити, що за умов розширення кредитування наростає вплив асиметрії інформації, що виявляється у нерівномірному її розподілі між кредиторами та позичальниками. Так, підприємство-позичальник володіє завідомо точнішою інформацією щодо ймовірності повернення кредиту. В свою чергу, банк, намагаючись подолати бар'єр невизначеності закладає підвищений кредитний ризик у відсотковій ставці, що збільшує термін окупності інвестиційного проекту або взагалі унеможливорює його реалізацію [1, с. 25]. У зв'язку з цим, процентний канал повинен мати інформаційну складову щодо кредитного ризику в різних секторах економіки.

Отже, передача монетарних імпульсів, породжених зміною облікової ставки, проходить послідовно такі етапи: зміна ринкової процентної ставки – зміна інвестиційних ініціатив на мікроекономічному рівні через зміну попиту на грошові ресурси – зміна фінансових витрат та платоспроможності підприємств – зміна ефективності основного виду діяльності та структури капіталу – зміна фінансової стійкості – зміна фінансової рівноваги – зміна конкурентних позицій та ринкової вартості бізнесу – зміна ВВП, інфляції та рівня зайнятості. На якій стадії ланцюгова реакція передачі монетарних імпульсів реалізується залежить від того, наскільки різкою буде зміна облікової

ставки. Чим вищі коливання, тим вища ймовірність настання негативних наслідків у більших масштабах.

Список використаних джерел:

1. Гудзь Т.П. Напрями впливу фінансового сектору економіки України на діяльність підприємств / Т.П. Гудзь // Вісник соціально-економічних досліджень: Збірник наукових праць. Вип. №49. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – С. 19-26.

2. Єгоричева С.Б. Вплив механізму монетарної трансмісії на фінансовий стан підприємств / С.Б. Єгоричева, Т.П. Гудзь // Фінанси України. – 2013. - №8. – С. 62-72.

3. Міщенко В.І. Особливості дії трансмісійного механізму грошово-кредитної політики в умовах кризи / В.І. Міщенко, А.В. Сомик, Р.С. Лисенко. – Київ: Центр наукових досліджень НБУ, УБС НБУ, 2010. – 96 с.